

QUÈ HA PASSAT AMB CASTELLRUF?

Unes quantes notes sobre el patrimoni arqueològic i la seva funció

Núria Rovira i Buendia

Aquest és un article de reflexió. De reflexió sobre un tema quotidià per a moltíssima gent com és l'arqueologia. A quin poble, ciutat o entitat geogràfica no hi ha alguna mena de resta arqueològica, per insignificant que pugui ser o semblar? Un castell, un dolmen, unes roques pintades,..., "runes", en general.

A més, de ben petits, a l'escola, se'ns comença a parlar de la nostra història, dels esdeveniments i fenòmens que van succeir al nostre territori, els quals servrien per definir la nostra identitat com a «poble» o «societat». Se'ns ensenya que l'ésser humà va aparèixer a la Terra fa aproximadament cinc milions d'anys i la seva evolució fins a assolir l'espècie actual, l'aparició i adopció de l'agricultura i la ramaderia, dels metalls, l'arribada dels grecs, dels romans, dels visigots, i un llarg etcètera d'altres qüestions històriques. Les restes arqueològiques són les mostres visibles d'aquests fenòmens històrics.

Gairebé tots hem estat en contacte en alguna ocasió amb algun tipus de resta d'aquesta mena, doncs són prou nombroses i, com ja hem esmentat, visibles. De ben segur que ens hem demanat més d'una vegada que quí se n'encarrega, de quí és tot allò, si es pot visitar,... Tanmateix, si preguntéssim, la majoria de gent sabria o intui-

ria, que pràcticament la totalitat d'aquestes restes que s'observen i es troben en el paisatge no són d'ús privat, que d'una certa manera li pertanyen. Per explicar i entendre aquestes idees haurem de dirigir la nostra atenció cap als conceptes de «patrimoni cultural o històric» i «patrimoni estatal».

Una definició qualsevol de «patrimoni històric» que ens ofereix el diccionari és: "Conjunt d'immobles i objectes d'interés artístic, històric, arqueològic o científic que resten subjectes a una legislació especial per tal que sigui conservada i garantida llur protecció". La definició que es fa de «patrimoni de l'estat» és: "En la legislació espanyola, conjunt de béns no afectes a l'ús general que pertanyen a l'estat, a les comunitats autònomes i als éns locals". Així doncs, recollint aquestes dues definicions tenim que les restes arqueològiques són uns béns públics, de tots. Ara bé, la pregunta fonamental que jo em formularia és: quin interès pot tenir per a una societat el seu patrimoni històric, arqueològic o cultural?.

En les següents línies voldria contestar a aquesta i a altres preguntes a través de l'anàlisi d'un exemple proper a tots nosaltres: Castellruf.

1. Vista general de Castellruf des de Sant Fost.

Un exemple de patrimoni arqueològic: Castellruf (Santa Maria de Martorelles, Vallès Oriental)

El poblat ibèric de Castellruf es troba situat al terme municipal de Sta. Maria de Martorelles, dalt d'un turó de la serralada Litoral. No explicarem gran cosa més de la seva història, o de la seva contribució a la història de la regió, ja que no és el que més interessa en aquest article. El que sí que vull destacar és que Castellruf, com també ho poden ser el poblat de les Maletes (Montcada i Reixac, V. Occidental) i el castell de Sant Miquel (Montornès, V. Oriental), és un referent prou clar i conegut per la gent de la comarca. Als que ens agrada passejar segur que alguna vegada o una altra hem fet una volta fins a Castellruf.

Repasant una mica la història del descobriment i estudi d'aquest poblat veiem que fou trobat pel senyor A. Cueto a mitjants dels anys cinquanta (després del 1956). Aquest senyor, arqueòleg aficionat, va realitzar durant més de quaranta anys treballs d'excavació i investigació al jaciment, sense comptar amb cap ajut administratiu i tan sols amb el permís i "ànims" dels aleshores responsables d'administracions locals, com poden ser el museu de Badalona o el de Granollers. Els seus treballs, així com els repetits intents d'organitzar exposicions i la seva intenció de fer un museu amb les troballes que havia anat realitzant, no van tenir un ressó gaire considerable en l'àmbit local (Villanueva, 1994: 19-21).

Anys després, el 1984, s'inicien unes feines d'excavació del poblat de Castellruf dirigides des de la Universitat Autònoma de Barcelona per un equip d'arqueòlegs i estudiants dirigit per la Dra. Gassull (Gassull et al., 1984-85). No vull parlar del resultat de les excavacions, sinó dels records que en tinc. Jo, aleshores, estudiava E.G.B. al col·legi públic de Sant Fost i durant el temps en que es dugueren a terme els treballs molts nens i nenes del col·legi van anar a veure el jaciment i van participar en algunes feines. Algunes professores del col·legi hi excavaven també. Recordo sobre tot que fou molt impactant la transformació visual que patí la zona, doncs de ser un turó cobert per la vegetació va passar a ser un indret en el que es veien parets de cases, pous, carrers,... Per a una nena de dotze anys resulta quasi "màgic" que, al costat de casa, es desenterri el poble d'una gent que fa segles que va desaparèixer. Quan es van acabar les excavacions es veia perfectament el poblat, la distribució de les seves cases, les sitges d'emmagatzematge, els pous, i tots els arte-

factes que havien quedat en el registre arqueològic des de l'abandonament del poblat pels seus antics habitants.

Des d'aleshores he tornat moltes vegades a Castellruf i he estat testimoni, com moltíssima altra gent, dels canvis que ha anat patint el poblat al llarg d'aquests anys. Al final de les excavacions es va deixar el poblat tal i com havia quedat, a l'aire lliure, sense ser tapat. A mesura que ha anat passant el temps la vegetació ha tornat a conquerir un espai que li era propi, i el resultat final, avui, és un turó una altra vegada cobert d'arbres i arbustos entremig dels quals apareixen alguns dels murs, sitges i pous del poblat.

Patrimoni i ideologia: l'herència cultural.

Quines dades podem extreure d'aquest exemple de Castellruf? En primer lloc, si tenim en compte les vivències passades pel senyor A. Cueto, el poc o nul interès que desperten unes restes arqueològiques no considerades "espectaculares" en els òrgans de govern municipals, comarcals o de qualsevol altre tipus. Sense anar més lluny, tenim un clar exemple de com es produeix la selecció del patrimoni arqueològic que cal potenciar des del poder. De poblats ibèrics, com bé s'esmenta a l'article de S. Villanueva (1994: 12), n'hi ha molts a Catalunya, i alguns, no se sap ben bé com ni per què, tenen la "sort" de ser interessants per a aquest poder, i per tant reben subvencions per al seu estudi i conservació, i d'altres no. Per què no s'ha fet un museu municipal on la gent pugui veure el resultat de les excavacions del jaciment? Per què no se'n fan exposicions? I en el cas que es fes aquest museu o les exposicions, com haurien de ser? Què ens haurien de mostrar de la societat que poblava Castellruf?

Un dels principals usos que es fa del patrimoni històrico-arqueològic és el de servir com a referent per a la conformació de la identitat nacional d'un país, poble o societat. Expliquem-ho bé. En la formació de les identitats nacionals el que es fa és demostrar que el que existeix en el present té el seu origen en el passat. Nosaltres som com som i fem el que fem degut a la nostra història passada, els fenòmens del passat han anat de mica en mica formant el nostre "caràcter" actual. Aquesta és una afirmació ben certa, que el present té els seus orígens en el passat, ara bé, el problema sorgeix quan no es té en compte tot el passat d'una societat sinó tan sols una part.

Penso que no dic res de nou si afirmo que l'Estat ha fet i fa servir la història i l'arqueologia segons li convé per al manteniment del

2. El jaciment de Castellruf després de la seva excavació (tardor del 1985)

3. Castellruf, deu anys després (tardor del 1995)

seu poder social. Segons els valors socials o polítics que un estat vulgui potenciar es seleccionen uns valors històrics determinats i se'n refusen uns altres.

Segons I. Vargas i M. Sanoja (1990: 42) totes les definicions que s'han fet al llarg del temps del terme «patrimoni» l'enfronten al concepte d'«herència cultural». La visió general que es té del patrimoni des del Poder és totalment objectual o materialista: “conjunt de béns culturals, tangibles i intangibles, *produits* pels pobles”, i només en ocasions s'hi inclouen els “(...) processos viscuts per aquests pobles”. Com aquests investigadors puntualitzen, aquesta concepció porta a considerar la cultura com quelcom material i el patrimoni com una sèrie d'objectes; alhora, no es tenen en compte com a béns culturals altres fenòmens que mostren la vida quotidiana dels pobles, es treuen de context tots aquests béns i processos del passat i s'insereixen dins la societat present amb funcions ideològiques (objectes d'art, museus) i, jo diria, econòmiques (tràfic de mercaderies artístiques) (íbid: 42-43). I el que em sembla força destacable és que, a més, “ (...) els objectes privilegiats són definits pels organismes de poder i les classes dominants” (íbid: 42). Són poques les vegades que trobem museus o centres que ens presentin la totalitat de la vida quotidiana de les societats passades, la majoria de vegades tan sols se'ns mostren els objectes que van crear o que van fer servir, i d'aquests no tots.

Si passem a analitzar amb més cura totes aquestes afirmacions i les implicacions que d'elles se'n deriven, veurem en primer lloc que el que es fa des del Poder a través de totes les polítiques de patrimoni és potenciar ideològicament el propi Poder (centres = museus, on s'exhibeix la riquesa i poder que ha tingut l'Estat o les classes dominants al llarg del temps) i perpetuar-lo. El fet que només es potenciïn un tipus de béns culturals com a patrimoni de la societat, fa que es privilegiï un tipus concret de classe social; els objectes fets de metalls preciosos (caldrà veure si també tenien aquest mateix valor en el context en que es van fer o s'usaven...), les ceràmiques “fines” o “de luxe”, les tombes riques, els palaus, els santuaris, els assentaments de certs períodes considerats com a creadors de grans civilitzacions, etc. són les restes arqueològiques que més es potencien des del Poder.

En el cas de Castellruf, què és el que s'hauria de mostrar en un museu? A més de les restes arqueològiques materials que es troben, com són les cases, les sitges, la ceràmica, les eines agrícoles, etc., i d'aquestes totes elles i no una part, s'haurien d'intentar explicar

altres fenòmens que caracteritzaven la societat ibèrica que visqué en aquest territori. Aquests fenòmens, per posar uns breus exemples, podrien ser l'organització social, les relacions amb altres societats i comunitats, el seu món funerari, la seva economia,..., en poques paraules, la seva vida quotidiana, la qual no és altra cosa que els diferents contextos en els que s'insereixen les restes materials que nosaltres trobem. I com podem reconèixer en l'actualitat les característiques que conformaren la societat ibèrica dels segles III i II abans de Crist?

L'ésser humà se sol «identificar» amb una determinada comunitat, ja sigui per naixença o perquè hi hagi entrat en contacte posteriorment, i amb la seva conducta social o cultura; aquesta identificació és possible en el moment en que la «cultura» no és única i hi ha semblances i diferències que permeten que un mateix s'identifiqui amb la resta d'individus que conformen la seva comunitat. Alhora, aquesta identitat cultural que s'exerceix amb la pròpia cultura, es pot igualment dur a terme amb les diferents cultures del passat que formen la història d'un poble o comunitat; així, es poden veure valors culturals que han perdurat i d'altres que s'han anat canviant al llarg de la història per les causes que siguin. Aquests «valors culturals», amb els quals es produeix la identificació cultural, com assenyalen I. Vargas i M. Sanoja (1990:46), “canvien de qualitat a mesura que canvia la situació històrica de la societat on es produeixen. Malgrat que formalment els elements culturals poden semblar similars, les maneres i el sentit que adquireix el seu reconeixement com els elements d'identitat canvien”. Penso que això no és massa complicat d'explicar, doncs tothom ha vist, per exemple, com els símbols d'identificació d'un país canvien en el moment que canvia la ideologia de les classes dirigents. Alhora, aquests fenòmens d'identificació cultural estan mediatitzats per múltiples causes, ja siguin aquestes ideològiques, religioses, econòmiques, polítiques, etc., i, com apunten els anteriors investigadors, aquests processos d'identificació cultural es produeixen des d'un nivell personal a un nivell global (comunitari, nacional, ...) en base a la resolució d'uns interessos comuns. Estic totalment d'acord quan afirmen que “aquesta personalitat comuna, compartida, és element diferenciador i, al mateix temps, unificador. Si no sabem què ens diferencia, no podem saber què ens fa iguals. (...) El resultat d'aquest joc dialèctic permet el sorgiment de la identitat, el que possibilita la identitat diferencial entre grups similarment constituïts. Tanmateix, de l'anterior es dedueix

que no hi ha una sola identitat, ni tan sols cultural, sinó varies, (...)” (Vargas i Sanoja, 1990: 46). La societat ibèrica pot ser explicada, si bé no totalment o amb plena certesa, estudiant les restes que va deixar, comparant-les amb les d’altres societats per distingir-ne les semblances i diferències.

Així doncs, un bon museu no ha de ser tan sols una sèrie de vitrines plenes d’objectes que fora del seu context econòmic, social o ideològic han perdut tot el seu veritable valor, sinó una exposició de totes les facetes de la societat. No ens podem limitar a mostrar únicament aquells objectes que són “bonics”, “ben treballats” o “importacions de luxe”, també hem de mostrar o explicar altres restes més “normals” (i.e. ceràmica de cuina feta a mà), restes que no s’han conservat (i.e. elements fets de fusta, de teixit, etc.) i els processos que les van crear.

Com bé diuen els investigadors abans esmentats citant a L.F. Bate: “L’home, la societat, no sols és creador de cultura, sinó també és producte de la mateixa. És subjete i objecte social i cultural” (Vargas i Sanoja, 1990: 44). Afortunadament, però, aquesta “ideologia de vitrina” està canviant en els darrers anys i comencem a tenir a casa nostra exemples que ens mostren el context social en que es movia una determinada societat, o almenys intenten fer-ne la reconstrucció dins les limitacions que té encara l’arqueologia: i.e. Alorda Park (Calafell) i Mines de Can Tintorer (Gavà). Però continuen essent els més escassos...

Per a què serveix el patrimoni? S’ha de protegir?

Un altre aspecte que vull destacar en aquest article i que es va derivant del que hem anat esmentant a les línies precedents és el de la finalitat que té el patrimoni, i com a conseqüència la seva protecció, per a la societat.

La primera llei d’administració del patrimoni arqueològic, segons ens explica H. Cleere (1989: 70), s’esdevé a Suècia a finals del s. XVIII, i, com les que s’establiren en els períodes següents, el que decretava era que tots els objectes de l’antiguitat pertanyien a la monarquia. El que es fa palès a través de totes aquestes legislacions és que va ésser una iniciativa reial o estatal (i.e. cas dels EEUU) la que va determinar la protecció d’aquestes restes, és a dir, va venir promogut des del Poder. El primer que m’ha passat pel cap després de llegir aquestes paraules ha estat demanar-me per què no ha estat

una mesura demanada per tots (o la majoria) dels ciutadans. És que a ningú que no sigui el Poder li interessa la conservació de les restes del passat? Es que ningú vol saber què signifiquen el munt de pedres i altres objectes que apareixen a infinitat de llocs i que en el millor dels casos fan nosa a l'hora de realitzar diferents activitats (i.e. llaurar un camp, construir una casa, etc.)? Penso que ens trobem davant d'una qüestió complicada, i és que caldria veure quins motius hi ha per tal de salvaguardar el que per a molta gent no és més que «un munt de pedres».

Un dels motius que hi pot haver per tal de conservar el patrimoni històric i arqueològic ja l'he tractat a l'apartat anterior: la caracterització de la cultura i societat actuals a través de les restes de les societats del passat. Però aquest motiu ve dirigit des del poder. A una persona normal i corrent li interessa, i afegiria, li importa, saber si venim dels grecs, dels romans o dels cartaginesos? Quina utilitat pot tenir per a aquesta persona aquest coneixement? Ens és tan indispensable Castellruf ideològica i socialment que l'hem de conservar?

La resposta a aquestes preguntes és difícil. Depenent del grau d'identificació social i cultural que es tingui amb una determinada zona, hi haurà gent a qui li importarà moltíssim que es destrueixin unes restes que "formen part de la seva història" i hi haurà gent a la que no li importarà en absolut perquè no s'hi sentirà identificada. Sortosament, existeix també un altre sector social que valora les restes arqueològiques pel que són: una part de la història. Sense fanatismes ni menyspreus, unes restes que ens informen d'una societat i d'un moment concret de la història global d'un territori i que s'han d'estudiar i tal vegada conservar. Jo sóc d'aquest darrer parer, doncs penso que quanta més informació tinguem de nosaltres mateixos millor ens podrem conèixer i actuar en conseqüència. Les restes arqueològiques no deixen de ser això, una font d'informació sobre nosaltres mateixos que hem de saber interpretar imparcialment (deixant de banda les "històries" parcials que s'acostumen a fer des del poder) i que, per tant, sí que cal conservar.

No obstant això, tampoc em costaria massa esforç entendre la postura d'aquells que veuen el patrimoni cultural més com una nosa que com un benefici, sobre tot si resulta que ha aparegut un jaciment arqueològic a les seves propietats. Preguntem-nos honestament: si comprem un terreny per fer-hi la nostra casa i ens apareix un jaciment arqueològic, ens n'alegrarem pel bé de la ciència i la societat o maleirem la nostra sort fins a quedar sense veu? Amb

Castellruf no tenim, per ara, aquest problema, però imaginem-nos que això ens passa al bell mig de Mollet, de Sant Fost o de Martorelles... Realment és una nosa, doncs ja no podem seguir construint, hem d'esperar que vingui un equip d'arqueòlegs (que a més són tan lents...!!), que vagin remenant, i, finalment, si tenim la sort que no ens diuen que allò és de gran interès i que s'ha de conservar intacte, ens deixin el terreny lliure després d'haver perdut un grapat de diners. Penseu que si a algú li passa quelcom semblant dirà que sí que s'ha de conservar el patrimoni arqueològic?

Aprofitament social del patrimoni històrico-arqueològic.

Hem vist fins ara una utilitat que pot tenir el patrimoni per a la societat. Però aquesta utilitat és més aviat de tipus «intel·lectual». N'hi ha de més «pràctiques»? A continuació vull exposar una sèrie d'idees que m'ajuden a recolzar la tesi que sí que és beneficiosa la conservació de les restes arqueològiques.

1. Funcionalitat didàctica

En primer lloc, i lligant-ho amb el que s'ha anat dient fins ara del coneixement de la història, un jaciment arqueològic ben conservat i preparat de forma adequada pot ser una molt bona eina educativa.

El coneixement del registre arqueològic pot ser molt beneficiós de cara a les escoles i a l'ensenyament en general. Des de la meua òptica personal de quan tenia dotze anys, vaig agrair molt que em treguessin del col·legi per realitzar una activitat a l'aire lliure en la que, de retruc, vaig aprendre moltes coses. No crec dir cap disbarat si afirmo que qualsevol nen o nena aprèn molt més si està en contacte amb allò que se li vol ensenyar. Tanmateix, el coneixement, ja des de ben petits, d'una part de la realitat com pot ser el patrimoni històric i arqueològic, ens pot ajudar a valorar més la totalitat del medi que ens envolta.

M'agradaria comentar les afirmacions que un professor d'E.G.B., A. Bardavio, fa sobre la situació actual de l'arqueologia i la història en aquestes etapes de l'ensenyament: "...les més de les vegades hi trobem continguts tradicionals que ens mostren un gran desfassament entre la investigació científica i la difusió d'aquesta a l'escola. Aquesta realitat porta a escampar teories que els investigadors/res

fa temps consideren caduques i/o equivocades” (Bardavio, 1990-91: 5). Aquest desfassament fa que “(...) aquests continguts (...) es converteixin en realitats absolutes per a les persones que s’hi posen en contacte per primera, i potser darrera, vegada a l’àmbit de l’ensenyament obligatori”, i que es consideri la història “(...) no com un coneixement científic i dinàmic, sinó com un recull de coneixements hermètics, provinents de no se sap ben bé quines fonts d’informació primigènia” (íbid: 5). Tot això es deu principalment a la “(...) impossibilitat de conèixer (...) quins són els processos d’estudi que segueixen els investigadors/res en la seva tasca, envoltant així el saber sobre els primers moments de la història de la humanitat en una boira a mig camí entre la fantasia i l’especulació, donant categoria de “natural” i, per tant no transformable, a certes relacions que són el producte d’estratègies socials històriques” (íbid: 5).

Veritablement, el fet que la majoria de gent desconeixi els mecanismes a través dels quals els arqueòlegs realitzen la seva feina i interpreten el registre arqueològic, fa que es tingui la idea de la història com un seguit d’ “històries”. La majoria de la gent està convençuda de que el que fan els arqueòlegs (i historiadors, però en menor grau ja que se’ls vincula més a l’estudi de documents escrits, i per tant més demostrables i certs) és pura inventiva, que no hi ha res que l’arqueologia pugui demostrar, que tot el que es diu sobre les primeres etapes de la història humana i fins que apareixen els textos escrits és, si no mentida, molt subjectiu i indemostrable.

Fins a un cert punt, encara perdura dins la ment de la majoria de la gent la imatge de l’arqueòleg com una persona excèntrica, amb fortes dosis de bogeria i individualisme, que es dedica a “rescatar els grans tresors perduts d’antigues civilitzacions”, bé, un “Indiana Jones”... I la major part de la culpa és nostra. Citant paraules de Mª A. Querol: “Per protegir, s’ha de valorar. Per valorar, s’ha de conèixer. Per conèixer, hem d’informar” (Querol, 1992: 34); si no és des de l’arqueologia que s’informa a la societat del que és el patrimoni i del que representa o ens pot representar, no podem esperar que la gent se n’assabenti sola i ens ajudi en la seva protecció i conservació. I des d’on penso que cal començar a brindar aquesta informació és des de les escoles.

A més, si de petits ja se’ns ensenya com es recullen les dades històriques i arqueològiques i les característiques que tenen aquestes dades, de grans podrem ser més crítics i tenir més arguments per a afirmar o negar les versions que se’ns puguin donar d’un mateix fet

o fenomen històric. Si sabem que el registre arqueològic pot donar-nos una informació o una altra segons les preguntes que li fem, no prendrem com a veritats absolutes el que se'ns expliqui, i, penso jo, serem més coherents amb nosaltres mateixos, la resta d'individus que ens envolta i la història en general.

Què caldria fer doncs amb Castellruf per a que pogués acomplir aquest objectiu? Simplement, dotar-lo d'una mínima estructura urbanística que el fes visitable. Uns quants consells que podrien ser encertats serien la consolidació de les estructures del poblat (murs, carrers,...), la neteja dels accessos i de les estructures, la posada de rètols i panells explicatius en el jaciment, i, tal vegada, el seu tancament i l'establiment d'un horari de visites (amb possibilitat de fer aquestes visites guiades). També seria força encertat l'edició d'una guia del jaciment, així com divers material didàctic per a les escoles (quaderns de treball per als alumnes, una guia pel professor,...). Hi ha moltes variants que es poden seguir, doncs hi ha molts exemples de jaciments arqueològics que estan oberts al públic, en els que s'hi ha fet una feina de divulgació, i tots segueixen models diferents i aplicats al seu cas concret (i.e. Puig Castellar, a Santa Coloma de Gramenet).

2. Funcionalitat econòmica

Un altre fet que podem constatar amb l'exemple de Castellruf, és la falta de visió dels òrgans de govern municipals i fins i tot, diria jo, de les institucions culturals locals, en l'aprofitament d'un recurs econòmic per al poble. A grans trets estem parlant del fenomen del turisme («cultural» o de qualsevol altre tipus).

Hi ha molta gent que quan es desplaça a un altre lloc li agrada visitar monuments, jaciments o museus/sales d'exposicions de restes del passat d'aquell indret, i que alhora deixen un nombre més o menys elevat de diners en aquestes visites (i.e. compres de records, etc.). Per a l'economia de qualsevol país o comunitat el turisme és una font d'ingressos essencial, i si en els darrers anys s'ha posat de moda la visita a restes arqueològiques no és d'estranyar que des del govern (Poder) es potenciï la seva recuperació i conservació. Per què no s'ha fet el mateix des de l'Ajuntament de Martorelles (Castellruf), de Montornès (castell de Sant Miquel) o de Montcada (Les Malèses)?

4. Les MaleSES. Detall d'una part del poblat després de l'incendi del 1995 (tardor del 1995)

5. Detall d'una sitja o pou de Castellruf coberta per la vegetació

Si la tendència política actual deriva cap a la creació d'un espai natural protegit a la zona de Céllecs-St. Mateu, no seria interessant fer, per exemple, una sèrie d'itineraris que, a més dels elements naturals i paisatgístics, incloguessin la visita als diferents jaciments arqueològics de l'entorn?

Però això sí, per poder obrir aquest espai al públic ha d'estar en bones condicions i no com està ara, doncs és fins i tot perillós caminar per segons quins indrets. A Castellruf, per exemple, hi ha un bon nombre de sitges i pous, que es van deixar oberts després de la seva excavació, tapats per les herbes; la torre del castell de St. Miquel cau a trossos per moments,...

La creació d'un museu entraria també dins d'aquest àmbit, representant el complement de la visita al jaciment. Actualment, els materials que s'han recuperat mitjançant les excavacions o els que s'han substat il·legalment a través del furtivisme, romanen bé als magatzems del Servei d'Arqueologia de la Generalitat, bé a les col·leccions privades de diversa gent. Penso que si el patrimoni arqueològic és de tots i tothom té dret a gaudir-ne, s'hauria de reclamar que aquests materials estessin exposats al públic. En el cas dels que estan sota la tutela de l'administració, no hi hauria massa problema en que fossin cedits al poble si es fes un museu que reunís les condicions de seguretat necessàries; en el cas de les restes que estan en mans particulars es una altra història, doncs així com hi poden haver persones com el senyor Cueto que estarien disposades a donar al museu el que han trobat, d'altres poden ser més difícils de "convèncer". A més, les lleis de patrimoni vigents no ajuden massa en aquests casos perquè són totalment inadequades; per posar un exemple, segons el Codi Penal per a que es consideri espoli algun dany al patrimoni històric, aquest ha de superar les 30.000 pts. (Querol, 1992:30).

Com a conclusió a aquesta sèrie de llargues reflexions, només vull dir que trobo la conservació i estudi del patrimoni històric-arqueològic essencials per al funcionament global de la societat. Hem d'intentar mantenir la memòria històrica per tal de no caure una i altra vegada en els mateixos errors, i el coneixement de les societats passades és el camí per a aquest manteniment. Desitjaria que aquestes planes fossin també motiu de reflexió per qualsevol persona que les llegeixi i potser, no se sap mai, algú pensi que s'ha de fer alguna cosa amb Castellruf o qualsevol altra resta arqueològica. De vegades les veus en el desert acaben escoltant-se...

6. El castell de Sant Miquel. Detall de la torre per la part interior
(tardor del 1995)

BIBLIOGRAFIA

- BARDAVIO, A. (1990-91), *“Els coneixements en arqueologia, per a qui? per a què? Reflexions per a un nou ensenyament de l'arqueologia en el marc de la Reforma del Sistema Educatiu”*, *Arqueocrítica*, 2, pp. 5-10.
- CLEERE, H. (1989), *“Archaeological Heritage in the Modern World”*, Unwin Hyman LTD, London, pp. 70-75.
- GASSULL, Mª J. ET AL. (1986), *“Resultat de les excavacions arqueològiques portades a terme a Castellruf (Martorelles, Vallès Oriental)”*, *Tribuna d'Arqueologia* 1984-85, pp. 53-62.
- QUEROL, Mª A. (1992), *“Los mecanismos de protección del patrimonio arqueológico”*, *Trabajos de Prehistoria*, 49, pp. 27-34.
- VARGAS, I. & M. SANOJA (1990), *“Patrimonio cultural. ¿Inventario o proceso histórico?”* *Actas de la Tercera Conferencia del Nuevo Mundo sobre Arqueología de Rescate*, O.E. A., Caracas, pp. 41-51.
- VILLANUEVA, S. (1994), *“El poblado ibèric de Castellruf. Bressol de la història d'un poble”*, *Notes*, 8, pp. 11-30.